ГАЗЕТА З БЕЛАРУСІ

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ● ● NO.22 (3142) ● ● ЧАЦВЕР, 18 чэрвеня, 2009

ШТОТЫДНЁВІК "ГОЛАС РАДЗІМЫ" МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

ГОД РОДНАЙ ЗЯМЛІ

І багацце, і гонар, і пашана

Пра Белавежскую пушчу, беларускія ручнікі і Нацыянальную бібліятэку расказваюць кнігі выдавецтва "Беларусь"

Іван Ждановіч

Важкія тамы — як паліграфічныя адлюстраванні трох дрэваў-веліканаў. Трох стваловў беларускай культуры, якія каранямі сілкуюцца ў даўніне, а кронамі высока намацваюць будучыню. Сімвалічна, што менавіта ў Год роднай зямлі гэтыя кнігі пабачылі свет.

Тут людзі спрадвеку жывуць у згодзе з прыродай, з павагай да яе законаў — і таму ў нас захавалася непаўторная, на ўвесь свет знакамітая пушча. А вось цяпер ёсць і кніга "Белавежскае дзіва".

Нашы вочы і душы здольныя не проста бачыць прыгажосць, адчуваць гармонію сусвету — мы рукамі сваімі ўмеем рабіць свет прыгажэйшым. Кніга "Повязь часоў. Беларускі ручнік" таму сведчаннем.

Шанаваць веды, паважліва ставіцца да кнігі навучаны землякі Ефрасінні Полацкай і Францыска Скарыны, таму мы маем і вялізны кнігазбор, і непаўторны будынак-крышталь для зберагання кніжных скарбаў. І, урэшце, салідны том "Нацыянальная бібліятэка Беларусі".

ІВАН ЖДАНОВІЧ

Новыя кнігі прадстаўляюць Вячаслаў Паўлавец, Ігар Бышнёў і Раман Матульскі

На прэзентацыі гэтых трох кніг, якая праходзіла ў Нацыянальнай бібліятэцы, гаварылася пра добрую традыцыю "кніжных хрэсьбінаў", на якой чытачы, прадстаўнікі бібліятэк і СМІ віншуюць "бацькоў"-стваральнікаў і знаёмяцца з "нованароджанымі" тамамі. Прадстаўляліся новыя, "яшчэ цёплыя, з друкарскіх станкоў" выданні.

Пачалі з Белавежскай пушчы, у якой, як вядома, сёлета 600-годдзе. Хоць і стварылі кнігу "Белавежскае дзіва" навукоўцы, — супрацоўнік Бярэзінскага біясфернага запаведніка Ігар Бышнёў і супрацоўнік Нацыянальнага парка "Белавежская пушча" Мікалай Чэркас — ды атрымалася выданне прывабным, цікавым і для спецыялістаў, і нават для дзяцей. "Пушча — тэрыторыя-рэкардсмен па колькасці старых дрэваў, розных экасістэм, разнастайнасці арганізмаў, — расказаў Ігар Бышнёў. — Нам было важна паказаць, як цесна спалучаны ў жыцці пушчы і гісторыя, і культура народа, і прырода. У пяці раздзелах кнігі спрабавалі тыя ўзаемасувязі адлюстраваць, і таму яна не зусім звычайная". Эколаг Ігар Бышнёў, вядомы і як рэжысёр, пераможца міжнародных тэле- і кінафестываляў, назваў выданне друкаваным варыянтам прыгожага, глыбокага, часам філасофскага кінафільма, са сваёй адметнай пабудовай і рэжысурай. Большасць здымкаў, а іх у кнізе звыш 700, надрукаваны ўпершыню. Шмат ілюстрацый з зубрамі, пейзажаў запаведнага лесу, сабраны унікальныя фотаматэрыялы пра наведванне пушчы знакамітымі асобамі.

Пра традыцыі народнай творчасці расказвае ў сваёй працы мастацтвазнаўца Вольга Лабачэўская. Фотаальбом "Повязь часоў. Беларускі ручнік" — багата ілюстраваны аповед пра ткацтва, вышыўку, карункі, даследаванне адметнасцяў нацыянальнага арнамента. Мастак Вячаслаў Паўлавец, які працаваў над выданнем і прадстаўляў яго, адначыў, што кніга атрымалася адметнай, бо "аўтар высока паставіў планку, паспрабаваў пранікнуць у духоўную сутнасць узораў, пакінутых нам у спадчыну". Тут да месца заўважыць: тканыя, вышываныя ручнікі, якія можна назваць рукатворнымі летапісамі душаў, памкнёных да прыгажосці, сталі сімваламі беларускай нацыі. Але цяпер іх, на жаль, амаль не робяць. Гэта — краса, якая знікае. І выданне, на думку В. Лабачэўскай, засяроджвае ўвагу на сапраўдных каштоўнасцях, якімі мы можам ганарыцца нароўні з Белавежскай пушчай ці Нацыянальнай бібліятэкай. → Стар. 2

ВЕСТКІ

Добрая традыцыя перамагаць

Лаўрэат Прэзідэнцкага фонда падтрымкі таленавітай моладзі Анатоль Сіўко бліскуча пацвердзіў высокую рэпутацыю школы беларускага вакалу на VI міжнародным конкурсе маладых оперных спевакоў імя Клаўдзіі Таэў, які прайшоў у эстонскім горадзе Пярну. Аб гэтым рэдакцыі паведаміў Генеральны консул Беларусі ў Таліне Аляксандр Астроўскі

Студэнту першага курса Маладзечанскага філіяла Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, які да таго ж быў самым маладым удзельнікам прэстыжнага спаборніцтва, не было роўных сярод 30 выканаўцаў з Арменіі, ЗША, Канады, Карэі, Кітая, Латвіі, Літвы, Расіі, Сербіі, Украіны, Фінляндыі, Францыі, Эстоніі і Японіі. Старшыня журы, славутая польская оперная спявачка Тэрэса Зуліс-Гара ўручыла Анатолю другі прыз (першы не прысуджаўся). Разам з ім беларускі спявак заваяваў і права выканаць вядучую партыю ў адной з оперных пастановак, якую плануе на сцэнах Таліна і Пярну вядомы дзеяч культуры Эстоніі, мастацкі кіраўнік і дырыжор аркестра "XXI стагоддзе" Эркі Пехк.

Гэта не першая перамога беларускіх выканаўцаў у міжнародных конкурсах, якія адбыліся сёлета ў Эстоніі. Так, лепшым у сваёй узроставай групе на конкурсе маладых піяністаў імя І.-С.Баха ў Нарве стаў выхаванец Полацкай дзіцячай школы мастацтваў Мікіта Куляшоў. Салістка народнага тэатра песні і музыкі "Мархавім" з Віцебск Яна Курыленка была першай на III міжнародным конкурсе маладых эстрадных выканаўцаў "Песні Лагны", а мінчанка Ірына Кучынская — на X міжнародным конкурсе старадаўняга рускага раманса імя Ізабэлы Юр'евай у Таліне.

Запамінальная экспазіцыя ў Астане

Шырокі спектр прапаноў засведчыла Нацыянальная выстава Беларусі ў Казахстане

Увазе наведвальнікаў выставы ў Астане быў прапанаваны шырокі спектр прамысловых і спажывецкіх тавараў беларускай вытворчасці. Буйныя экспазіцыі прадставілі міністэрствы сельскай гаспадаркі і харчавання, адукацыі, архітэктуры і будаўніцтва, канцэрны "Белнафтахім", "Беллегпрам" і "Беллеспапераапрам", Дзяржаўны камітэт па навуцы і тэхналогіях, Нацыянальная акадэмія навук Беларусі. Шырокі ўдзел у выставе прынялі прадпрыемствы прамысловай, транспартнай і паліўна-энергетычнай сфер эканомікі. Агульная плошча экспазіцыі "БеларусьЭКСПА-2009" склала амаль паўтары тысячы квадратных метраў.

У межах выставы прайшла прэзентацыя навукова-тэхнічнага патэнцыялу Беларусі, адбыўся круглы стол "Супрацоўніцтва ў галіне транспарту", была праведзена дэгустацыя прадукцыі канцэрна "Белдзяржхарчпрам" і прадпрыемстваў Мінсельгасхарча. Плённымі былі і сустрэчы прадстаўнікоў дзелавых колаў абедзвюх краін. Беларускі бок пацвердзіў, што зацікаўлены прыняць удзел у рэалізацыі дзяржаўных і рэгіянальных праграм Казахстана па развіцці сельскай гаспадаркі, жыллёвага і дарожнага будаўніцтва, машынабудавання. Цікавасць для беларускіх прадпрыемстваў уяўляе і супрацоўніцтва ў паліўна-энергетычнай і транспартнай сферах.

БЕЛТА

Камбайны "Гомсельмаша" запатрабаваны ў Казахстане

Рукатворны вобраз

Магілёўскія майстрыхі ствараюць кампазіцыю "Салют Перамогі"

Сяргей Кулягін

Гэта будзе вялікая кампазіцыя, складзеная з асобных карцін-фрагментаў.

Па словах адной з удзельніц праекта Таццяны Пятрэнкі, на стварэнне манументальнай работы, прысвечанай Дню горада і 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, магілёўскіх рукадзельніц натхніў Полацкі рукатворны абярэг, створаны да 1145-годдзя горада. Ідэю падтрымала абласное грамадскае аб'яднанне "Рускі Дом". Энтузіясты разаслалі ў пасольствы Беларусі ў розных краінах зварот да землякоў з прапановай паўдзельнічаць у добрай справе, а таксама ў адрас прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці з просьбай даць рукадзельніцам матэрыял для работы.

БЕЛТА
Галіна Жарыкава і Таццяна Пятрэнка абмяркоўваюць дэталі праекта

На сённяшні дзень большая частка галоўнага пано з дапамогай магілёўскіх майстрых, якія аб'ядналіся ў клуб "Яселка", ужо зроблена. Жанчыны ствараюць свае аплікацыі са шматкоў тканіны дома, а па чацвяргах збіраюцца ў гасцінным доме Таццяны Пятрэнкі, дзе сшываюць іх і абмяркоўваюць далейшую працу. На першым этапе ўся кампазіцыя будзе складацца з трох полак, у якія ўвойдзе 65 фрагментаў-карцін магіляўчанак і яшчэ дзесяць, падораных гораду майстрамі з іншых рэгіёнаў Беларусі.

Галоўнае месца ў цэнтры пано займае герб Магілёва, а па баках палотнішча ўпрыгожаць вышытыя помнікі гісторыі і архітэктуры горада на Дняпры. Аснову кампазіцыі складуць малюнкі, выкананыя ў самай рознай тэхніцы шыцця: вышыўка крыжыкам, аплікацыя, з ужываннем элементаў вязання, бісерапляцення, макрамэ і гэтак далей. Гэта не толькі ўзоры, выкананыя з тканіны, але і нацюрморты, пейзажы, сюжэты з гарадскога жыцця. Сярод рукатворных малюнкаў ёсць нават аблічча Хрыста і фрагмент з вышытымі вершаванымі радкамі мясцовай паэтэсы Раісы Смаляковай, прысвечанымі 23 дням абароны Магілёва.

Пасля завяршэння асноўнай часткі праекта майстрыхі маюць намер прэзентаваць пано на ўрачыстасцях, прысвечаных Дню горада і 65-годдзю вызвалення Беларусі, якія пройдуць у Магілёве. Пасля гэтага работа над магілёўскім пакрывалам "Салют Перамогі" будзе працягнута да святкавання ў 2010 годзе яшчэ адной знакавай юбілейнай даты — 65-годдзя Перамогі над фашысцкімі акупантамі.

І багацце, і гонар, і пашана

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Раман Матульскі, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі і аўтар праекта па стварэнні кнігі ёй прысвечанай, падзякаваў творчы калектыў, які складаўся з прадстаўнікоў і бібліятэкі, і выдавецтва, за плённую працу. Раней, заўважыў ён, выпускаліся буклеты, зборнікі, а вось такое салiднае выданне — толькі цяпер. "І гэта заканамерна, бо ў нас, як казалі раней у млыне, завозна, — прадоўжыў думку дырэктар. — Нядаўна была прэм'ера фільма "Крышталь душы". У кнігу ж трапіла яшчэ больш матэрыялаў, у тым ліку і з даўняй гісторыі стварэння бібліятэкі. Мы спрабавалі падступіцца да гэтага тома раней, пасля пераезду, але ж не прыгожыя сцены, а людзі самае важнае. Цяпер тут віруе жыццё. Беларусы нездарма кажуць: храм павінен быць намолены, карчма — наспевана, ну а бібліятэка, натуральна, начытана…" У выданні, сапраўды, адлюстравана як багатая гісторыя бібліятэкі, так і этапы ўзвядзення унікальнага будынка, яе шматаблічны сённяшні дзень.

Калі адгукаюцца сэрцы

Ірландцы і беларусы разам рэалізуюць дабрачынныя праекты

Іван Ждановіч

Ну як мне яго зразумець?.. Вільям О'Мара, ці папросту Лім, як называюць яго сябры — ірландзец, да таго ж манах, "хрысціянскі брат". Абаяльны, як і ягоны знакаміты зямляк-акцёр Шон О'Конэры. Няведанне мною ірландскай мовы, вядома ж, перашкода. Зрэшты, мой субяседнік за час, што жыве ў Беларусі, паспеў няблага вывучыць і рускую. А калі патрэбна, мы звяртаемся па дапамогу да Марыі Міцкевіч, кіраўніка грамадскага аб'яднання "Дзіцячы фонд духоўнага і культурнага адраджэння "Сакавік": унучка Якуба Коласа добра ведае англійскую. Размаўляем у прасторным мансардным пакоі мінскага "дома, які збудаваў Лім". Праўда, больш гаворыць Юрый Крук. Ён партнёр Ліма ў дабрачынных справах, прычым вельмі дасведчаны.

"Мы даўно і плённа супрацоўнічаем з ірландскай дабрачыннай арганізацыяй "Барэнскі чарнобыльскі праект", якую ўзначальвае Лім, — гаворыць Юрый Крук. — Разам апякуемся дзіцячымі дамамі па ўсёй Беларусі (будаўніцтва, рамонт, гуманітарная дапамога, адараўленне), падтрымліваем дзённыя цэнтры для дзяцей-інвалідаў. І гэтыя "дом, які збудаваў Лім", цалкам узведзены і ўтрымліваецца на ахвяраванні ірландцаў. А рабілі ўсё мы самі, маю на ўвазе членаў Беларускай асацыяцыі бацькоў дзяцей-інвалідаў з Заводскага раёна Мінска. Нядаўна для зручнасці кантактаў створаны і беларускі гуманітарны фонд "Добра тут", названы так па прапанове Ліма. Калі ў час першых наведванняў Беларусі ў сярэдзіне 90-х у Ліма запыталі "Добра тут?", то ён усміхнуўся, яму вельмі спадабалася такое словазлучэнне. І вось словы сталі справай…"

Вільям О'Мара заўсёды гатовы адгукнуца на чужы боль

Рыхтуючы артыкул, я знайшоў у інтэрнэце такі факт: яшчэ ў 2000–2001 гадах фонд "Сакавік" атрымаў ад ірландцаў "25 гуманітарных грузаў агульнай вагой 77 000 кг і коштам звыш 130 тысяч долараў ЗША". Сёння маштабы дапамогі яшчэ большыя.

Юрыя прывяла ў дабрачыннасць хвароба сына: інфекцыя, цяжкія наступствы, цяпер хлопцу ўжо 25 гадоў, але яму патрэбен пастаянны догляд. У Крука быў раней немалы бізнес у сферы будаўніцтва, аўтаперавозак — яго прыйшлося згарнуць. Вялікі арганізацыйны, будаўнічы вопыт аказаўся вельмі дарэчы ў "новым жыцці" былога бізнесмена. Калі бацькі дзяцей-інвалідаў шукалі сродкі на арганізацыю дзённага цэнтра, Марыя пазнаёміла іх з Лімам. Будавалі гэты дом, на два паверхі з мансардай. Тут знаходзяць дзённы прытулак і дзеці, і дарослыя з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. Працуюць дзве групы, у якіх амаль 25 чалавек. Іх апекуны атрымліваюць паслугу бясплатна, амаль на 12 гадзін штодня, маюць магчымасць працаваць, некаторым знайшлася работа і ў цэнтры.

Адначасова гэтыя людзі, ірландзец і беларусы, рэалізуюць новыя дабрачынныя праекты ў Чэрвені, Смалявічах, Мар'інай Горцы… "Цяпер мы вядзем будаўніцтва, гуманітарную дзейнасць па розных дамах-інтэрнатах практычна па ўсёй Беларусі", — не ўдаецца ў доўгі пералік Юрый.

Створаны Лімам дзённы цэнтр быў адным з першых у краіне. Прадстаўнікі беларускай сацыяльнай службы ацанілі вопыт, з'ездзілі ў Ірландыю і паглядзелі, як там гэта робіцца. А цяпер ужо ёсць дэкрэт Прэзідэнта Беларусі, паводле якога падобныя цэнтры ствараюцца па ўсёй краіне. І туды ўкладваюцца як дзяржаўныя сродкі, так і тыя, што збіраюць міласэрныя ірландцы. Актыўна ўдзельнічаюць яны і ў рэканструкцыі дамоў-інтэрнатаў. Толькі ў Чэрвень, напрыклад, закупілі будматэрыялаў больш чым на 50 тысяч долараў. "Удзячнасць старшыні Чэрвеньскага райвыканкама Вільяму О'Мара, дырэктару дабрачыннай арганізацыі "Барэнскі чарнобыльскі праект" — за дабрачынную дапамогу па ўмацаванні матэрыяльнай базы аб'ектаў сацыяльнай сферы" — такое прызнанне заслуг Ліма ўбачыў я ў яго рабочым кабінеце.

…Як зразумець яго, манаха Ліма? У якога ні жонкі, ні ўласных дзяцей — адно дзесяткі тых сірот ды дзяцей-інвалідаў, якія, расказваюць, кідаюцца ірландцу на шыю, ледзь убачыўшы ў калідорах казённай установы… Не ў сэнсе мовы хочацца зразумець Ліма, а спасцігнуць стан яго душы, свядомасці. Іх арганізацыя, расказаў ён, прымала дзяцей з прычарнобыльскіх рэгіёнаў на аздараўленне, потым актывісты з Ірландыі прыехалі ў Беларусь у сярэдзіне 90-х "паглядзець, дзе жывуць гэтыя дзеці". І ён быццам бы выпадкова пазнаёміўся з Марыяй, якая з беларускага боку арганізоўвала такія паездкі дзяцей. Ён, настаўнік, працаваў на той час дырэктарам пачатковай школы ў гарадку Энестаймэнд, непадалёк ад Атлантычнага акіяна. "А потым я пачуў "добра тут", і прыехаў у Беларусь яшчэ на тыдзень, — згадвае Лім. — А ў 96-м прыехаў ажно на 6 месяцаў: працаваў у школе ў Лунінцы, выкладаў англійскую мову і сам адначасова асвойваў рускую". Гэта было вельмі цяжка, гаворыць ён, і холадна было… І ён ужо сабраўся вылятаць у аэрапорт Паўднёвы Ёркшыр, калі Марыя запрасіла яго паглядзець інтэрнат для дзяцей-інвалідаў у Чэрвені. "Мы паехалі ў Чэрвень, мы ўбачылі ўсё… — яго гаворка запавольваецца, а вочы становяцца глыбокімі і вільготнымі. — І дзякуючы ёй я тут…"

Праз шчымлівую паўзу ён ціха, але цвёрда дадае: "Там я сказаў: ірландцы будуць дапамагаць… Я не змагу пакінуць гэтую зямлю".

…Калі мы ўжо развіталіся, Юрый мне сказаў: "А вы ведаеце, Лім называе Беларусь сваёй другою радзімай…"

Добрыя сучасныя дахі — важны элемент замкавай архітэктуры

Малюнак з паштоўкі 1956 года

Учора, сёння і заўтра Нясвіжскага замка

Суб'ектыўны роздум з нагоды візіту ў Беларусь нашчадкаў роду Радзівілаў

Адам Мальдзіс

Нашчадкі Радзівілаў сёлета ў Нясвіжы

Некалі род Радзівілаў фундаваў і будаўніцтва гэтага касцёла

У канцы мая беларускія сродкі масавай інфармацыі ўдзялілі нямала ўвагі прыватнаму прыезду ў Мінск, Нясвіж, Мір дзесяці прадстаўнікоў старажытнага, у 20 пакаленняў, роду Радзівілаў. Вядома, што род даў беларускім, літоўскім, польскім землям, у цэлым Еўропе нямала вядомых дзяржаўных і культурных дзеячаў. Сярод публікацый быў і мой невялікі артыкул "Дрэва магутнае: Тры насычаныя дні на радзіме продкаў" ("СБ". 2009. 28 мая) пра сустрэчы з гасцямі на абедзе ў Пасольстве Польшчы ў Беларусі, наведванні імі мінскіх музеяў, бібліятэк і гістарычнага архіва, знаёмствы з партрэтамі, кнігамі, дакументамі, якія стагоддзямі назапашваліся ў Нясвіжы і цяпер захоўваюцца ў сталіцы.

Калі коратка падвесці вынікі візіту, то, наколькі ведаю з асабістых размоў, ім засталіся задаволены абодва бакі — і госці (рэй сярод іх вялі Эльжбета Тамашэўская, дачка апошняга, даваеннага ўладальніка Нясвіжа Альбрэхта Радзівіла, і Марцін Радзівіл, сын апошняга ардыната, намінальнага, гэта значыць фармальнага ўладальніка маёнтка Антонія Радзівіла, чый прах, паводле завяшчання, быў пахаваны ў падзямеллі нясвіжскага касцёла), і работнікі Міністэрства культуры Беларусі, супрацоўнікі музеяў і бібліятэк. Апошнія зрабілі ў час наведванняў многа карысных удакладненняў, якія датычацца розных рарытэтаў.

Але, як кажуць, у бочцы мёду не абышлося без непатрэбнай лыжачкі дзёгцю. Адна з прысутных асоб сур'ёзна ці наўмысна задала княгіні даволі неэтычнае пытанне, ці не шкада Радзівілам адабранага замка, і пані Эльжбета эмацыянальна адказала: а вам не было б шкада, калі б у вас адабралі ваш дом?! Потым гэты дыялог пашырыўся ў гіпербалізаваным выглядзе, трапіў у сродкі масавай інфармацыі. Карацей, на радасць некаторым журналістам нібыта запахла смажаным. І я ўяўляю, як яно можа каментавацца часткай дыяспары. І беларускай, і польскай.

Аднак не наша ж сённяшняя ўлада прымусіла Радзівілаў пакінуць замак (сама княгіня Эльжбета ў той час знаходзілася ў Англіі).

Памятаецца, калі я ўпершыню сустрэўся з Эльжбетай Тамашэўскай у 1992 годзе ў Лондане, прэтэнзіі да мяне гучалі куды больш рэзка: вы, бальшавікі, адабралі ад нас замак, а цяпер не аддаеце… Потым, калі праз год мы разам са спадарствам Тамашэўскімі і іх спонсарам ехалі з Мінска праз Навагрудак у Нясвіж, папрокі паўтарыліся. Але паколькі пані Эльжбета тады зрабіла для нашай культуры добрую справу — прывезла з сабой чатыры альбомы каштоўных нясвіжскіх здымкаў і дазволіла іх у сваёй прысутнасці перафатаграфаваць для архіва кінафотафонадакументаў у Дзяржынску (у адказ на гэта Міжнародная асацыяцыя беларусістаў забяспечыла спадарству Тамашэўскім пяцідзённы адпачынак у нясвіжскім санаторыі) — то я на прэтэнзіі княгіні адказваў цярпліва і з гумарам:

— Я ж не ўдзельнічаў і не мог удзельнічаць у падзеях 1939 года, таму не магу несці за іх аніякай адказнасці. Гісторыю не пераробіш назад. А, з другога боку, што шаноўная пані рабіла б цяпер з Нясвіжам? На высяленне санаторыя, рэстаўрацыю замка патрэбны шалёныя грошы, а іх, наколькі мне вядома, сёння ў Радзівілаў няма. На прэтэнзіі адкажу пытаннем: чаму ж тады Радзівілы не вярнулі ў Польшчы сабе палац у Небарове?! Ды таму што музей там, што гэта дзяржаўная ўласнасць, што сродкі вялікія спатрэбіліся б на ўтрыманне маёнтка, а гэта пад сілу толькі дзяржаве… Нават князь Антоні Радзівіл, які, у адрозненне ад вас, мае няхай намінальнае, чыста фармальнае права на нясвіжскія ўладанні, і той пра такое не гаворыць, разумеючы, што часы рашуча змяніліся. Праўда, пра Нясвіж ён таксама думае, але не як аб прыватнай уласнасці: як работнік фірмы "Шэл" мяркуе ў Нясвіжы і наваколлі стварыць танную сістэму аўтазапраўак.

У патрыятызме князя Антонія я яшчэ больш упэўніўся, калі ён у 1994 годзе прыехаў у Нясвіж разам з жонкай Ружай, яе братам, прафесарам Паўлам Чартарыйскім, і двума сынамі на міжнародную канферэнцыю. Выступаў канструктыўна, глядзеў на замак як на будучы дзяржаўны ці грамадскі музейна-культурны асяродак. Потым даў згоду стаць ганаровым прэзідэнтам фонду "Нясвіж", заснаванага Беларускім фондам культуры, мясцовымі ўладамі.

Між тым цікавасць да Нясвіжа, яго скарбаў, схаваных, па розных звестках, у 1812 годзе ў падзямеллі, узрастала. Адначасова з-за недахопу фінансавання пачаў разбурацца замак, у якім дажываў свой век калгасна-саўгасны санаторый. Паратунак бачыўся ў прыстасаванні унікальнага будынка пад якую турбазу. Мінскі прадпрымальнік Ігар Клюеў, атрымаўшы дазвол, стаў у 1995 годзе ачышчаць ад друзу доўгія і глыбокія, у некалькі павярхаў, лёхі-хады, каб размясціць там атракцыйныя кавярні, падпісаў дамову, што яму пяройдзе 25 працэнтаў знойдзеных багаццяў. І тут на няшчасце ў адзін з раскапаных шурфаў уваліўся хлопчык, выратаваць якога не ўдалося. Узняўся скандал. Абставіны трагедыі вывучала камісія, у якую ўключылі і мяне. З цяжкасцю прабіраліся мы па падземных калідорах, дзе мяне найбольш уразілі вялікія шчыліны ў каменных і цагляных падмурках. "Загіне такая гістарычная каштоўнасць! — свідравала галаву думка. — Каштоўнасць еўрапейская. Тварэнне вялікага італьянскага майстра Бернардоні. Дзе паратунак?"

Такое ж пытанне задаў нам і тагачасны старшыня Нясвіжскага райвыканкама Уладзімір Дражын, побач з якім знаходзіўся прадстаўнік Адміністрацыі Прэзідэнта. Члены камісіі доўга сядзелі моўчкі, думаючы, дзе можна ўзяць грошы. Тады я рашыўся:

— Нясвіж патрэбны для дзяржавы. Не толькі як помнік архітэктуры і музей, але і як сімвал, урадавая, прадстаўнічая рэзідэнцыя для падпісання самых важных актаў. І таму толькі дзяржава можа ўратаваць Нясвіж.

Словы гэтыя былі ўспрыняты з разуменнем. Але адначасова выклікалі хвалю негатыву за рубяжом. Дайшлі да князя Антонія Радзівіла. Ва ўсякім выпадку, праз які тыдзень да мяне, у Цэнтр імя Скарыны, прыехаў з Варшавы прафесар Павел Чартарыйскі, з якім мы ўжо былі добра знаёмыя. Задаў пры каве два пытанні: ці сапраўды я так сказаў і ці сапраўды так думаю? На гэта я адказаў: "А хіба пан прафесар мае нейкую рэальную альтэрнатыву?!"

Альтэрнатывы не было. Ні тады, ні пазней. Праз пэўны час пачалося запаўненне дакументаў на стварэнне музея-запаведніка.

— Памятаецца, — згадвае старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп, — у дакументацыі было прадугледжана, што ў выпадку неабходнасці музей на нейкі час ператвараўся б ва ўрадавую рэзідэнцыю — так, як гэта робіцца ў іншых краінах. Гэта падкрэслівала б даўнія карані нашай дзяржаўнасці.

Урэшце пачалася рэстаўрацыя замка. Не без памылак, на жаль. Не той шлем устанавілі на ўязной вежы. Не параіліся з зарубежнымі спецыялістамі, як быць са сцяной адной з галерэй. Рэстаўратараў сур'ёзна крытыкаваў Прэзідэнт. І ўсё ж беларуска-польская камісія экспертаў, якая засядала ў Нясвіжы ў канцы мінулага года, у цэлым станоўча ацаніла вынікі. Ведаю гэта з вуснаў ганаровага старшыні камісіі прафесара Анджэя Цеханавецкага (Лондан), нашчадка князёў Мсціслаўскіх і Заслаўскіх.

А крыўды княгіні Эльжбеты я таксама добра разумею: цяжка расставацца з мроямі-успамінамі дзіцячых гадоў. Асабліва, калі на іх наступае няўмольная хада гісторыі. Аднак супраць таго, што ў замку поўным ходам ідуць рэстаўрацыйныя работы, якія павінны завяршыцца ў 2010 годзе, госця, здаецца, не пярэчыла…

Дзесяць дзён для творчасці

Свята-конкурс майстроў манументальнай драўлянай скульптуры "Сонечная цеплыня дрэва" праходзіць у Вілейцы

Надзея Радзівон

У свяце ўдзельнічаюць восем лепшых майстроў Міншчыны і 3 умельцы з Брэсцкай вобласці. Дзесяць дзён адведзена ім, каб паказваць сваё майстэрства. Па ўмовах конкурсу яны павінны вырабіць не меней двух вырабаў традыцыйнага характару (драўляную скульптуру, дэкаратыўнае пано і іншае), выкарыстоўваючы розныя віды і тэхналагічныя прыёмы мастацкай апрацоўкі дрэва. Усімі неабходнымі матэрыяламі канкурсантаў забяспечыў Вілейскі райвыканкам.

Як паведаміў загадчык аддзела традыцыйнага мастацтва Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці Віталь Каспяровіч, скульптуры майстроў упрыгожаць Вілейку і іншыя месцы раёна. Будуць названы пераможцы па чатырох намінацыях: "За захаванне і творчае развіццё традыцый разьбярства па дрэве", "За высокае майстэрства і мастацкі густ", "За творчую фантазію", "За творчы дэбют".

У мінулыя гады конкурсы "Сонечная цеплыня дрэва" прайшлі ў Крупскім, Валожынскім, Старадарожскім раёнах, у наступным годзе майстроў прыме Клецкі.

Віталь Каспяровіч адзначыў, што культурнае жыццё Міншчы-ны немажліва прадставіць без народнага мастацтва. Умельцы прымаюць удзел у розных фестывалях, святочных мерапрыемствах, гарадах майстроў. Ва ўстановах культуры займаюцца больш за 60 тысяч дарослых і дзяцей, з іх каля 10 тысяч прысвячаюць вольны час дэкаратыўна-прыкладнаму і выяўленчаму мастацтву. У Мінскай вобласці працуюць звыш 4 тысяч майстроў, яны развіваюць больш за 40 кірункаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, прычым амаль 60 умельцаў займаюцца менавіта манументальнай скульптурай.

Майстар Іван Супрунчык і яго творы

Улінэ Сціг:

"Я сустрэла шмат цікавых людзей"

Ніна Шпакоўская

Нядаўна ў Мінску былі шведскія празаікі і паэты. Іх сустрэча з беларускімі літаратарамі стала толькі адным са шматлікіх мерапрыемстваў Дзён культуры Швецыі ў Беларусі

Усе творы на вечарыне гучалі ў выкананні саміх аўтараў. Напачатку меланхоліяй і душэўнасцю напоўніў залу Алесь Разанаў, які прэзентаваў паслу Швецыі ў Беларусі Стэфану Эрыксану сваю новую кнігу зломаў «Сума немагчымасцяў». Сам спадар Эрыксан шчыра прызнаўся, што ён сапраўды зацікавіўся беларускай культурай і палюбіў яе. Так сталася, дзякуючы нашым пісьменнікам, літаратарам, музыкам.

— Дні культуры Швецыі ў Беларусі праходзяць ужо восьмі раз. І мы заўсёды стараемся не толькі прадставіць шведскіх творцаў, але і арганізаваць паўнавартасную шведска-беларускую імпрэзу. Цікаўцеся шведскай культурай, але перш за ўсё паважайце і любіце сваё роднае слова і сваіх пісьменнікаў, — адзначыў пасол.

Улінэ Сціг выступае ў Мінску

З шведскага боку ў мерапрыемстве прынялі ўдзел пісьменнік Мікаэль Нiэмі, пісьменнік і журналіст Петэр Фроберг Ідлінг, аўтар песень, прадзюсер і выканаўца Андрэас Матсан, пісьменніца Улінэ Сціг і спявачка Аніка Нурлін. Выступленне Анікі было адным з самых эмацыянальных і запамінальных за гэты вечар. Яе чуллівыя напевы пра каханне ўстрывожылі ўспаміны і абудзілі мары. Нездарма ў 2007 годзе Аніка атрымала шведскую ўзнагароду «Grammis» як лепшая выканаўца сярод жанчын і лепшы аўтар тэкстаў.

Сваімі ўражаннямі пра Беларусі падзялілася пісьменніца, прадстаўніца кіраўніцтва Саюза пісьменнікаў Швецыі Улінэ Сціг:

— Я ў вашай краіне толькі адны суткі, але для мяне яны як цэлы тыдзень. Я сустрэла шмат цікавых людзей, і з усімі я размаўляла быццам з добрымі знаёмымі. Гэта вельмі прыемна.

Узаемапаразуменню двух культур не перашкодзілі нават моўныя межы. Як заўважыла пісьменніца Людміла Рублеўская, усе паэты пішуць на адной мове, а таму здольны заўсёды зразумець адно аднаго. Пераклады шведскіх твораў не сталі «пацалункам праз шкло», як назваў працу з замежнымі акцёрамі рэжысёр Пётр Фаменка, і дазволілі прысутным адчуць прыгажосць паўночнага слова.

Падчас Дзён шведскай культуры беларускія гледачы здолелі пазнаёміцца з сучасным шведскім кіно, якое было прадстаўлена ў Мінску такімі рэжысёрамі як Ян Труэль, Даніэль Альфрэдсан, Енс Ёнсан і Амір Чамдзін. Меламаны ж атрымалі асалоду ад скандынаўскага фры-джазу ў выкананні Матса Густафсана, чый сумесны канцэрт з беларускім саксафаністам Паўлам Аракелянам прайшоў у Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

ПРА ШТО СЛОВА ГАВОРЫЦЬ

Адметнасць і непаўторнасць

Беларуская мова тоіць шмат загадак, разгадаць якія па сілах часам толькі самым упартым і дапытлівым

У нашай мове, як і ў любой іншай, шмат слоў, што абазначаюць блізкія, але не цалкам тоесныя паняцці. Вось з іх ужываннем і ўзнікаюць праблемы. Сярод такіх — **рахунак**, **лік** і **кошт**. Каб разабрацца і не памыляцца, патлумачу кожнае з іх.

Рахунак — тэрмін эканамічны. І такім знаёмым нам усім рускім спалучэнням *лицевой счет, текущий счет* у беларускай мове адпавядаюць словазлучэнні **асабовы рахунак** і **бягучы рахунак**. І *открыть счет* — па-беларуску **адкрыць рахунак**.

Лік — тэрмін спартыўны. І калі мы абмяркоўваем футбол, валейбол, іншыя гульні, то патрэбна казаць **адкрыць** або **зраўняць лік**.

У значэнні "сродкі, фінансы" рускае слова **счет** перакладаецца на беларускую мову як **кошт**. Такім чынам, *содержать на свой счет* — гэта **ўтрымліваць на свой кошт**.

Моўнае багацце і непаўторнасць вельмі яскрава выяўляюцца ў словах, якія абазначаюць спецыфічныя для пэўнага народа паняцці і прадметы. Кожная мова мае таксама свае мадэлі пабудовы слоў, словазлучэнняў і сказаў. Адну з іх і разгледзім.

Многія дзеясловы ў беларускай мове ўтварыліся з дапамогай прыставак і не маюць аднаслоўных адпаведнікаў у рускай. Сярод такіх — **здарожыцца, злеціцца**. Слова **здарожыцца** сустракаецца ў мастацкай літаратуры, у песнях. Яно ўжываецца ў дачыненні да чалавека, які стаміўся ў дарозе. Так, у Максіма Лужаніна чытаем: "*Давыдка здарожыўся і драмаў за сталом, прыхіліўшыся да цёплага матчынага пляча*".

А вось **злеціцца** — гэта зрабіцца па-летняму цёплым. Так кажуць, напрыклад, пра ваду. У Івана Пташнікава чытаем: "*... вада і не падумала злеціцца такой гарачынёй*".

Падрыхтавала **Веранiка Бандаровіч**

Фестывальная бронза "Кадэта"

Эдуард Півавараў

Мастацкі фільм беларускага рэжысёра Віталя Дудзіна ўдастоены "Бронзавага Віцязя" XVIII Міжнароднага кінафестывалю "Залаты Віцязь", які праходзіў у расійскім горадзе Ліпецку

Шэраг беларускіх стужак, якія ўдзельнічалі ў кінааглядзе, адзначаны спецыяльнымі ўзнагародамі фестывалю. Так, прыз Ліпецкай епархіі і дыплом "За лепшы праваслаўны фільм" прысуджаны анімацыйнай стужцы Ірыны Кадзюковай "Старадаўняя аповесць пра жыццё і каханне". У конкурсе дэбютных і студэнцкіх фільмаў дыплома "За летапіс пакалення, якое сыходзіць" удастоена маладая беларускі рэжысёр Кацярына Махава (фільм "Коліш"). А ў конкурсе фільмаў для дзяцей спецдыплома "За арыгінальнасць ідэі фільма" ўдастоена карціна "Навагодняя прыгоды ў ліпені" Алены Туравай і Івана Паўлава. Акрамя таго, дыплом "За вяртанне забытага імя і ўзбагачэнне культурнай спадчыны народаў Беларусі і Расіі" атрымаў рэжысёр Анатоль Алай, які зняў кароткаметражную дакументальную стужку "Пётр Конюх".

Сёлета ў "Залатым Віцязі" прымалі ўдзел звыш 200 фільмаў розных жанраў з 24 краін, якія змагаліся ў сямі фестывальных конкурсах: сярод ігравых поўнаметражных фільмаў, тэлевізійных ігравых, дзіцячых, поўнаметражных дакументальных, кароткаметражных дакументальных, анімацыйных фільмаў і студэнцкіх і дэбютных работ. Гран-пры фестывалю прысуджана расійскаму фільму "Тарас Бульба".

Актрыса Г. Кухальская і рэжысёр В. Дудзін

Заснавальнік: Рэдакцыя газеты «СБ»
Рэдактар Віктар Харкоў
Адрас: пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61
Тэлефон рэдакцыі: +375 17 288—12—80; факс: +375 17 288—12—80
Бюро па рэкламе: Тэл. +375 17 290—60—11
E—mail: golas_radzimy@tut.by
Газета надрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку»
Аб'ём выдання: 1 друк. арк.
Тыраж: 2000
Заказ: 731